

Allah'ın yaratması üzerine bir hikmet arayışı

Çaycuma'dan Halil Usluer: "Allah'ın bizi ve varlıkları yaratmasının hikmeti nedir?"

Allah-ü Zülcelâl hem Hâlık'tır, hem Hakîm'dir. Yani hem Yaratıcı'dır, hem yarattığı şeylerde hikmet ve fayda gözeticidir. Yaratmak O'na ait olduğu gibi, hikmet de, fayda gözetmek de O'na aittir. Esasen, O'nu yarattıklarının hikmeti hususunda sorgulamak haddimize düşmediği gibi, hikmetini bilmediğimiz yaratıkların hikmetsiz olduklarını da söyleyemeyiz. Çünkü hiçbir şeyin yaratılış hikmeti, aklımızla doğrulanmak zorunda değildir.

Bununla beraber, düşünce yapımıza ve inancımıza güç ve kuvvet kazandırmak için, Allah'ın varlıkları neden yarattığını araştırmakta, düşünmekte, sebep ve hikmetlerini bulmaya çalışmakta elbette bir sakınca olmadığı gibi, O'nu eserleriyle ve yarattıklarıyla tefekkür etmek aynı zamanda Peygamber Efendimiz'in (asm) tavsiyesidir de.

Allah Yaratıcı'dır, her an aktiftir, her an tasarruf halindedir, her an sayısız-sınırsız derecede faaliyettedir, eylem halindedir, iştendir, 1 hiçbir an işsiz, boş ve pasif değildir, her an çalışkan, faal ve dinamiktir; hiçbir şekilde tembel, hareketsiz, durgun, durağan ve statik değildir. Allah dilediğini yapar. 2 Dilediği gibi yapar. 3 Dilediği gibi hükmeder. 4 Cenâb-ı Hak faaliyetleriyle ve eylemleriyle her şeyi ihata eder, hiçbir şey Kendisini hiçbir işten ve eylemden alıkoyamaz. İrade ettiği her şeyi bir emirle anında yapar, bütün varlıklar âlemi Allah'ın sınırsız faaliyetlerinin, sayısız tecellilerinin, hadsiz iş ve eylemlerinin şahididirler. Kâinatta gördüğümüz baş döndürücü faaliyetler, Cenâb-ı Faal-i Hakîm'in dilediği gibi sonsuz tasarruflarının her an devam ettiğini göstermektedirler.

Bütün kâinatta gördüğümüz "ihtimallerin", bizi "zorunluluk" kavramına götürdüğünü; her şeyde şahit olduğumuz "yapılma" işinin bir "fiili ve eylemi" gösterdiğini; her şeyde görünen "yaratılma" hakikatinin, bir "Yaratıcı'yı" bildirdiğini; varlıklarda görülen "çokluk ve birden fazla unsurlardan meydana geliş" olayının da, birliğe ve tekliğe işâret ettiğini beyan eden Bedüzzaman Hazretleri, bu "zorunluluk", "fiil", "yaratmak" ve "birlik" kavramlarının ve hakikatlerinin açıklıkla, netlikle ve zarûretle "ihtimal içinde olmayan", "yapılmış olmayan", "çok olmayan",

“unsurların birleşmesiyle meydana gelmiş bulunmayan” ve “mahlûk ve yaratılmış olmayan”; bunlarla birlikte, “varlığı zorunlu olan”, “her dilediğini yapan”, “her şeyi yaratan”, “Bir ve Tek olan” Allah’a işâret ve şehâdet ettiğini kaydeder. 5

Saîd Nursî Hazretlerine göre kâinat “heme ost” değil, “heme ez ost” tur. Yani “O değil”, “O’ndan”dır. Vahdet’ül-vücut ve vahdet’üş-şuhut mesleklerinin, O’ndan başka hiçbir şeyin mevcut olmadığını iddia etmeleri hatadan, sehivden ve yanılmaktan ibarettir. Çünkü mevcudat evham ve hayal değil, Cenâb-ı Hakk’ın hakikî eserlerinden ve yaratıklarından ibarettir. Rahman, Rezzak, Vehhab, Hallâk, Fa’âl, Kerim, Rahîm gibi Allah’ın pek çok Güzel İsimlerinin tecellileri hayal ve gölge değil, hakikîdirler. Bu Güzel İsimlerin aynaları hükmünde olan varlıklar da hakikîdirler. Varlıklar her ne kadar Vâcib’ül-Vücut’un vücuduna nisbeten zayıf ve kararsız birer gölgeden ibâret kalsalar da hayal değil, vehim değil, Fa’âlün Limâ Yürîd olan Cenâb-ı Hakk’ın Hâlık ismiyle vücut verdiği ve o vücudu dilediği gibi devam ettirdiği hakikî birer unsurdurlar. 6

Bedüzzaman’a göre, “O her gün yeni bir iştedir” 7 âyeti, Allah’ın hadsiz bir faaliyet ve eylem içinde bulunduğunu, her an hadsiz bir tasarruf halinde olduğunu bildirmektedir. Bu sonsuz kâinat, böyle hadsiz faaliyetlerin, tasarrufların, tecellilerin ve İlâhî eylemlerin hadsiz şahitlerinden ibarettir. 8 Herkesin, Hâlık ismiyle Allah’ı bulması ve O’na yanaşması mümkündür. Öyle ki, önce kendi Hâlık’ı hususiyetiyle, sonra bütün insanların Hâlık’ı cihetiyle, sonra bütün hayat sahibi varlıkların Hâlık’ı ünvanıyla, sonra da bütün mevcudatın ve kâinatın Hâlık’ı ismiyle alâka kurularak Allah’a zihnen ve kalben ulaşmak mümkündür. 9 İnsanın şuur sahibi bir varlık olarak yaratılışının hikmeti ve gayesi, kâinat Hâlık’ını tanımak, O’na iman edip ibadet etmekten ibarettir. 10 Keza, her bir hayvanın, her bir kuşun, her bir canlının duyguları, kuvvetleri, cihazları, azaları ve âletleri birer manzum ve mevzun kelime ve birer muntazam ve mükemmel söz hükmündedir. Bu sözlerle ve bu kelimelerle her bir hayvan, her bir kuş ve her bir canlı Yaratıcı’larına, Hallâk’larına ve Rezzak’larına şükrederler, vahdaniyetine ve birliğine şehâdet getirirler. 11 Nitekim Kur’ân, göklerde ve yerde ne varsa ve kim varsa hepsinin, her şeyin ve her varlığın Allah’ı tesbih ve tazim ettiğini sıklıkla beyan eder. 12

Saîd Nursî Hazretlerine göre, bitkilerin tohumları ve çekirdekleri yalnız kendi Hâlık’larına el açan birer niyet, niyaz ve duâ kutucuğu hükmündedirler. 13 Bütün varlıklar kendilerinden çok kendi yaratıcılarını gösterirler. Kâinatta her şeyi kuşatan “yaratma” fiili, her şeyi ve her yeri Hâlık’ın vücuduna, Yaratıcı’nın varlığına ve Allah’ın birliğine apaçık işaretlerle zapt etmiştir. 14

Demek, varlıkların en temel var oluş hikmetleri, şuur sahiplerine Hâlık’larını

göstermek, O'nun varlığını ve birliğini bildirmektir.

Dipnotlar:

1. Rahmân Sûresi, 55/29,
2. İbrahim Sûresi, 14/27,
3. Hûd Sûresi, 11/107; Burûc Sûresi, 85/16,
4. Mâide Sûresi, 5/1,
5. Sözler, s. 619,
6. Mektûbât, s. 85,
7. Rahmân Sûresi, 55/29,
8. Mektûbât, s. 87,
9. Sözler, s. 182,
10. Şuâlar, s. 93,
11. Şuâlar, s. 108,
12. Saff Sûresi, 61/1; Cuma Sûresi, 62/1; Tegâbun Sûresi, 64/1;
13. Sözler, s. 325,
14. Sözler, s. 619